

1. Заврши реченицу. Привреда је делатност људи која се бави _____

 _____.

2. Попуни табелу.

ПРИВРЕДА			
ПРИМАРНЕ ДЕЛАТНОСТИ	СЕКУНДАРНЕ ДЕЛАТНОСТИ	ТЕРЦИЈАРНЕ ДЕЛАТНОСТИ	КВАРТАРНЕ ДЕЛАТНОСТИ

3. На развој привреде утичу бројни природни и друштвени фактори. То су:

Природни фактори: _____,
 Друштвени фактори: _____.

4. Објасни следеће појмове

Национализација _____;
 _____;

„Прва петолетка“ _____;
 _____;

Транзиција _____;
 _____;

Приватизација _____;
 _____;

5. Заврши реченицу. Привредну делатност која се бави обрадом земље, гајењем и искоришћавањем биљака и животиња и производњом хране називамо _____.

6. Наведи четири агротехничке мере: _____
 _____.

7. Употребу машина у пољопривреди називамо _____, процес наводњавања и одводњавања називамо _____, а употребу вештачког ђубрива називамо _____.

8. Наведене су надморске висине до којих успевају житарице у Србији. На линијама упиши врсту житарице.

- а) до 800 метара _____
 б) до 900 метара _____
 в) до 1500 метара _____

9. Допуни реченице. Земљорадња је грана пољопривреде која се дели на:

- а) ратарство (_____, _____, _____ биље и _____)
б) _____ и _____
в) _____.

10. У десној колони набројана су главна подручја производње, а у левој биље које се у њима гаји. Повежи их тако што ћеш уписати одговарајући број на линије.

_____ шећерна репа	1. Лесковац, Хоргош, Кањижа;
_____ паприка	2. Највише око Бачког Петровца;
_____ купус	3. Западна Србија и Шумадија;
_____ хмељ	4. У долини Јужне Мораве, код Вучја;
_____ лан	5. Војводина, Поморавље, Мачва, Косово и Метохија;
_____ шљива	6. Јужна Бачка, код Футога;
_____ винова лоза	7. Централна Србија;
_____ вишња	8. Тимочки и Неготински крај;

11. У левој колони дате су биљне културе, а у десној врста ратарске културе. Повежи их уписивањем одговарајућег слова на линије.

- а) пшеница,
б) сунцокрет, _____ житарица
в) шећерна репа, _____ индустријска биљка
г) кукуруз,
д) грахорица,
ђ) раж, јечам, овас,
е) дуван,

12. Заокружи тачан одговор. Развоју воћарства у нашој земљи највише одговарају:

- а) равничарски терени,
б) брежуљкасто-брдовити терени,
в) високопланински терени.

13. Два основна типа сточарске производње су _____ (_____) и _____ (_____).

14. У Војводини је заступљен _____ тип сточарства, а у Централној Србији _____ тип сточарства.

15. Најстарије делатности којима се човек бавио да би обезбедио себи храну су _____ и _____.

16. Заврши реченицу. Шумарство је привредна делатност _____.

17. Под шумом је _____% територије Србије, при чему више шума има у _____ него у _____.

18. Наведене су неке врсте дрвећа. Поред четинара стави слово Ч, а поред лишћара слово Л.

Храст _____	Буква _____
Јела _____	Бор _____

19. Ако је реченица тачна заокружи слово Т, а ако је нетачна слово Н.

1. У Србији доминирају лишћарске шуме	Т	Н
2. У Западној Србији има прашумских комплекса	Т	Н
3. Шуме имају велики значај у заштити од ерозије	Т	Н
4. Највише шума се налази у Војводини	Т	Н

20. Допуни реченице. Рудно и енергетско богатство чине:

- а) енергетски извори минералног порекла - _____,
б) руде црних метала - _____,
в) руде обојених метала - _____,
г) племенити метали - _____,
д) ретки и радиоактивни метали - _____ и
ђ) неметали - _____.

21. Лигнит, нискокалорична врста угља експлоатише се у три басена. То су _____,
_____ и _____ басен.

22. Мрки угаљ се експлоатише у _____ басену а најквалитетнији,
камени угаљ у _____ и _____ басену.

23. Нафта се у нашој земљи експлоатише у _____ области, а рафинерије нафте
се налазе у _____ и _____.

24. У левој колони налазе се руде, а у десној њихова налазишта. Споји их уписујући одговарајуће слово на
линије.

а) гвожђе	___	Копаонички крај
б) хром	___	Западна Србија (Зајача)
в) бакар	___	Мокра Гора
г) олово и цинк	___	Војводина
д) антимон	___	рудник Дева у Метохији
ђ) глина	___	Источна Србија, око Бора

25. Која река у источној Србији се назива златоносном? То је река _____.

26. Неметали: магнезит, азбест и каолин највише се користе за производњу _____
_____.

27. Као важан материјал у грађевинарству, цемент се у нашој земљи експлоатише на четири велика
налазишта. То су: _____, _____, _____ и
_____.

28. Понуђени су неки енергетски извори. На линије поред њих напиши слово О ако су обновљиви, а слово
Н ако су необновљиви.

Руде	___	Угаљ	___	Биомаса	___	Соларна енергија	___
Воде	___	Дрво	___	Нафта	___	Природни гас	___

29. Заокружи тачне одговоре. Највећи потрошачи електричне енергије су:

- а) домаћинства
- б) пољопривреда
- в) туризам
- г) индустрија
- д) саобраћај

30. У левој колони су дате неке хидроелектране, а у десној реке на којима се оне налазе. Упиши одговарајући број на празне линије.

1. ХЕ „Ђердап“	___	Лим
2. ХЕ „Врла“	___	Дунав
3. ХЕ „Бајина Башта“	___	Увац
4. ХЕ „Газиводе“	___	Врла
5. ХЕ „Међувршје“	___	Западна Морава
6. ХЕ „Кокин Брод“	___	Дрина
7. ХЕ „Потпећ“	___	Ибар

31. Прва хидроелектрана у Србији изграђена је 1900. године на реци _____, код _____, само четири године после прве хидроелектране у свету, изграђене на реци _____.

32. Ако је реченица тачна заокружи слово Т, а ако је нетачна слово Н.

1. Наша земља је најбогатија каменим угљем	Т	Н
2. Највећи део електричне енергије производе термоелектране	Т	Н
3. Прве ветроелектране треба да се изграде у општини Вршац	Т	Н

33. Шта обухвата тешка индустрија? _____

_____.

34. Гране тешке индустрије су: _____, _____, _____,
_____ индустрија.

35. Металургија се дели на црну и обојену. Објасни чиме се свака од њих бави.

- а) Црна металургија обухвата топљење _____ и производњу _____.
- б) Обојена металургија обухвата топљење _____ метала.

36. У три реченице објасни где се налази железара код нас, када је основана и одакле се снабдева сировинама.

_____.

37. У левој колони дати су градови а у десној напиши шта се у њима прерађује или производи.

- а) Глоговац - _____
- б) Зајача - _____
- в) Краљево - _____
- г) Севојно - _____
- д) Шабац - _____
- ђ) Бор - _____
- е) Мајданпек - _____
- ж) Звечан - _____

38. Шта обухвата металска индустрија и како се дели? _____

_____.

39. У левој колони дати су градови, а у десној производи који у њима настају. Упиши одговарајући број на линије.

1. Крагујевац	___ индустрија каблова
2. Смедерево	___ вештачко ђубриво
3. Прибој	___ детерџенти
4. Јагодина	___ аутомобили
5. Чачак	___ бродови
6. Прахово	___ шпорети и пећи
7. Барич	___ камиони
8. Крушевац	___ апарати за домаћинство
9. Апатин	___ пластичне масе
10. Београд	___ мотори и трактори

40. Ако је реченица тачна заокружи слово Т, а ако је нетачна слово Н.

а) Основни производи машинске индустрије су алат, шине и бицикли	Т	Н
б) У „Икарбусу“, у Београду се производе аутобуси	Т	Н

41. Дати су неки производи тешке индустрије. Пронађи и заокружи уљеза:
каблови, вагони, трактори, шпорети, сапуни, вештачко ђубриво, бродови

42. Шта производи лака индустрија и како се дели? _____

_____.

43. Дати су неки готови производи. Напиши која грана лаке индустрије их производи.

Месо и сухомеснати производи - _____

Чоколаде, бомбоне, кекс - _____

Брашно, хлеб, тестенине - _____

Сир, маслац, павлака - _____

44. Лево су дати називи неких фабрика. У средини напиши град где се налазе, а десно шта производе.

„Фиделинка“ - _____ - _____

„Сунце“ - _____ - _____

„Бамби“ - _____ - _____

„Штарк“ - _____ - _____

„Симпо“ - _____ - _____

45. Лака хемијска индустрија производи _____

_____.

46. Поред имена града напиши назив фабрике лаке хемијске индустрије.

Београд - _____
 Вршац - _____
 Крушевац - _____
 Нови Сад - _____
 Лесковац - _____
 Шабац - _____

РЕШЕЊА

1. **Привреда** је делатност људи која се бави експлоатацијом минералних сировина, производњом материјалних добара и разменом тих добара, као и пружањем услуга ради подмирења људских потреба.

2.

ПРИВРЕДА

ПРИМАРНЕ ДЕЛАТНОСТИ	СЕКУНДАРНЕ ДЕЛАТНОСТИ	ТЕРЦИЈАРНЕ ДЕЛАТНОСТИ	КВАРТАРНЕ ДЕЛАТНОСТИ
1. пољопривреда	1. рударство	1. трговина	1. образовање
а) земљорадња	2. индустрија	2. туризам	2. наука
б) сточарство	а) тешка	3. саобраћај	3. култура
2. шумарство	б) лака	4. угоститељство	4. здравство
3. лов и риболов	3. грађевинарство	5. услужно занатство	5. управа
	4. производно занатство		6. војска
			7. полиција....

3. Природни фактори: **рељеф, клима, земљиште, воде, рудно и енергетско богатство.**

Друштвени фактори: **демографски** (становништво), **економско-политички** (држава) и **научно-технолошки** (наука и институти).

4. **Национализација** – одузимање земљишта, фабрика, банака, зграда од приватних лица и претварање у државну (друштвену) својину после Другог светског рата;

„Прва петолетка“ – први петогодишњи план 1947-1951.године. Обнова ратом порушене земље. Изградња путева, пруга, фабрика у СФРЈ – Социјалистичкој Федеративној Републици Југославији

Транзиција – процес прелажења из државне на тржишну привреду (економију). Почиње 1989.године, па настављена 2001.године. (сада је то неолиберални капитализам – најгоре могуће);

Приватизација – претварање државних и друштвених предузећа у приватна. Лоше обављена код нас;

5. Привредну делатност која се бави обрадом земље, гајењем и искоришћавањем биљака и животиња и производњом хране називамо **пољопривреда**.

6. То су: **мелиорација** (наводњавање и одводњавање), **механизација** (употреба машина и прикључака), **хемизација** (вештачко ђубриво, пестициди, хербициди, инсектициди...) и **селекција и укрштање биљака** (нове сорте отпорнијих биљака).

7. Употребу машина у пољопривреди називамо **механизација**, процес наводњавања и одводњавања називамо **мелиорација**, а употребу вештачког ђубрива називамо **хемизација**.

8. Стратегија развоја пољопривреде, донета 2005. године обухвата три главна елемента:

1. Завршетак транзиције из социјалистичке (државне) ка тржишној привреди

2. реконструкција и модернизација пољопривредног сектора и

3. интеграција и придруживање Европској унији.

9. а) до 800 метара - **пшеница**

б) до 900 метара - **кукуруз**

в) до 1500 метара – **раж, јечам, овас**

10. Земљорадња је грана пољопривреде која се дели на:

а) ратарство (**житарице, индустријско и крмно биље и поврће**)

б) **воћарство** и

в) **виноградство**.

11. **5 ; 1 ; 6 ; 2 ; 7 ; 3 ; 8 ; 4 ;**

шећерна репа - 5. Војводина, Поморавље, Мачва, Косово и Метохија;

паприка - 1. Лесковац, Хоргош, Кањижа;

купус - 6. Јужна Бачка, код Футога;

хмељ - 2. Највише око Бачког Петровца;

лан - 7. Централна Србија;

шљива - 3. Западна Србија и Шумадија;

винова лоза - 8. Тимочки и Неготински крај;

вишња - 4. У долини Јужне Мораве, код Вучја;

12. **а, г, ђ** – житарице (пшеница, кукуруз, раж, јечам, овас);

б, в, е – индустријско биље (сунцокрет, шећерна репа, дуван);

д) грахорица - крмно биље, као и сточни грашак;

13. Развоју воћарства у нашој земљи највише одговарају: **б) брежуљкасто-брдовити терени**,

14. Два основна типа сточарске производње су **примитивна** (екстензивна, традиционална) и **савремена** (интензивна).

15. У Војводини је заступљен **интензиван** тип сточарства, а у Централној Србији **екстензиван** тип сточарства.

16. Најстарије делатности којима се човек бавио да би обезбедио себи храну су **лов и риболов**.

17. Шумарство је привредна делатност која се бави гајењем, очувањем и искоришћавањем шума.
18. Под шумом је **29,1%** територије Србије, при чему више шума има у **централној Србији** него у **Војводини**.
19. Храст Л; Буква Л;
Јела Ч; Бор Ч;
20. **Т ; Т ; Т ; Н ; 4.** Највише шума се налази у **Централној Србији**;
21. а) енергетски извори минералног порекла – угаљ, нафта и природни гас,
б) руде црних метала - гвожђе, хром, манган, никл, молибден, кобалт,
в) руде обојених метала - бакар, олово, цинк, боксит, антимон, алуминијум,
г) племенити метали - злато, сребро, платина, паладијум,
д) ретки и радиоактивни метали - бор, уранијум
ђ) неметали - лапорац (цемент), глина, азбест, кварц, мермер;
22. Лигнит, нискокалорична врста угља експлоатише се у три басена: **Косовски, Колубарски и Костолачки**.
23. Мрки угаљ се експлоатише у **Ресавско-моравском** басену а најквалитетнији, камени угаљ у **источној Србији и Ибарском** басену.
24. Нафта се у нашој земљи експлоатише у **Панонској** области, а рафинерије нафте се налазе у **Панчеву и Новом Саду**.
25. **г ; д ; а ; ђ ; б ; в ;**
а) гвожђе – Мокра Гора;
б) хром – рудник Дева у Метохији;
в) бакар – источна Србија, око Бора
г) олово и цинк – Копаонички крај
д) антимон – западна Србија (Зајача)
ђ) глина - Војводина
26. Која река у источној Србији се назива златоносном? То је река **Пек**.
27. Неметали: магнезит, азбест и каолин највише се користе за производњу **ватросталних материјала** (опека, керамика, одела).
28. Као важан материјал у грађевинарству, цемент се у нашој земљи експлоатише на четири велика налазишта. То су: **Беочин, Поповац, Косјерић и Ђенерал Јанковић**.
29. Руде Н; Угаљ Н; Биомаса О; Соларна енергија О;
Воде О; Дрво О; Нафта Н; Природни гас Н;
30. Највећи потрошачи електричне енергије су: **а) домаћинства; г) индустрија**
31. **7 ; 1 ; 6 ; 2 ; 5 ; 3 ; 4 ;**
1. ХЕ „Ђердап“ - Дунав
2. ХЕ „Врла“ - Врла
3. ХЕ „Бајина Башта“ - Дрина
4. ХЕ „Газиводе“ - Ибар
5. ХЕ „ Међувршје“ – Западна Морава
6. ХЕ „Кокин Брод“ - Увац
7. ХЕ „ Потпећ“ - Лим

32. Прва хидроелектрана у Србији изграђена је 1900.године на реци **Ђетињи**, код **Ужица**, само четири године после прве хидроелектране у свету, изграђене на реци **Нијагари**.

33. **Н ; Т ; Т ;** 1. Наша земља је најбогатија нискокалоричним **лигнитом**.

34. **Тешка индустрија** обухвата експлоатацију минералних сировина, производњу енергије, производњу средстава и материјала (сиrovина) који се користе у даљој производњи.

35. Гране тешке индустрије су: **рударство, енергетика, металургија, металска и тешка хемијска индустрија**.

36. Металургија се дели на црну и обојену.

а) Црна металургија обухвата топљење **црних руда** и производњу **црних метала**.

б) Обојена металургија обухвата топљење **руда обојених** метала (бакар, олово, цинк, боксит...).

37. Једина железара у нашој земљи је она у Смедереву, основана 1913.године (Сартид 1913.). Сировине потребне за њен рад се увозе. 2002.године је продата компанији „ US Steel“, која ју је предала поново Србији 2014.године. Сада се за њу тражи стратешки партнер.

38. а) Глоговац – топионица никла „Фероникл“;

б) Зајача – топионица алуминијума;

в) Краљево – хром-магнезитне опеке, „Магнохром“;

г) Севојно – ваљаоница бакра и алуминијума,

д) Шабац – топионица цинка и израда белих лимова;

ђ) Бор – топионица бакра;

е) Мајданпек – флотација молибдена, вађење злата;

ж) Звечан – топионица олова и цинка;

39. **Металска индустрија** обухвата прераду метала у полупроизводе и готове производе. Дели се на: металопрерађивачку, машинску, електроиндустрију и бродоградњу.

40. **4 ; 6 ; 8 ; 1 ; 9 ; 2 ; 3 ; 5 ; 7 ; 10 ;**

1. Крагујевац - аутомобили

2. Смедерево – шпорети и пећи

3. Прибој - камиони

4. Јагодина – индустрија каблова

5. Чачак – апарати за домаћинство

6. Прахово – вештачко ђубриво

7. Барич – пластичне масе

8. Крушевац - детерџенти

9. Апатин - бродови

10. Београд – мотори и трактори

41. **Т ; Т ; Н ;** в) Електричне шпорете производи „Милан Благојевић“ у Смедереву.

42. Заокружити **сапуне** зато што се они праве у оквиру лаке хемијске индустрије.

43. Дата су имена неких фабрика. Поред њиховог имена упиши град где се оне налазе: „ИМТ“ - **Нови Београд**, „Прва искра“ - **Барич**, „Гоша“ – **Смедеревска Паланка**, „ФАП“ - **Прибој**.

44. **Лака индустрија** производи средства за потрошњу тј. готове производе. Дели се на прехранбени, текстилну, дрвну, индустрију коже, гуме и обуће, дуванску и лаку хемијску индустрију.

45. Месо и сухомеснати производи – меснопрерађивачка индустрија;

Чоколаде, бомбоне, кекс – кондиторска индустрија;

Брашно, хлеб, тестенине – млинска индустрија;

Сир, маслац, павлака – индустрија млека и млечних производа;

46. Лево су дати називи неких фабрика. У средини напиши град где се налазе, а десно шта производе.

„Фиделинка“ - Суботица - брашно, тесто, хлеб, тестенине

„Сунце“ - Сомбор - уље

„Бамби“ - Пожаревац - кекс, чоколада, бомбоне

„Први мај“ - Пирот - конфекција и трикотажа

„Синтелон“ - Бачка Паланка - теписи и подне облоге

47. Дате су гране лаке индустрије. После сваке гране напиши слово **Д** ако је базирана на домаћим сировинама или слово **У** ако је базирана на увозним сировинама:

текстилна индустрија **У**; дрвна индустрија **У**; прехрамбена индустрија **Д**;

млинска индустрија **Д**; кондиторска индустрија **Д**; индустрија коже, гуме и обуће **У**;

48. Лево су дати називи неких фабрика. У средини напиши град где се налазе, а десно шта производе.

„Симпо“ - Врање - намештај

„Тигар“ - Пирот - гуме за аутомобиле

„Будимка“ - Пожега - сокови, џемови

„Трајал“ - Крушевац - гуме за аутомобиле

„ДИН“ - Ниш - дуванска индустрија

49. **Лака хемијска индустрија** производи различита средства за одржавање личне хигијене и за домаћинство, фармацеутске препарате, лекове, производе од гуме, боје, лакове, лепкове...

50. Поред имена града напиши назив фабрике лаке хемијске индустрије.

Београд - „Галеника“

Вршац - „Хемофарм“

Крушевац - „Хенкел Мерима“

Нови Сад - „Албус“

Лесковац - „Невена“, „Здравље“

Шабац - „Зорка“

Кумане - „Бисер“

51. **Саобраћај** обухвата превоз и пренос робе, путника, пошиљки и информација са једног на друго место.

52. Подела саобраћаја

ПРЕМА ПРЕДМЕТУ ТРАНСПОРТА	ПРЕМА ТЕРИТОРИЈИ	ПРЕМА СРЕДИНИ
Путнички	Унутрашњи	Копнени
Робни (теретни)	Међународни	Водени
Поштански	Транзитни	Ваздушни
Информациони		Космички

53. **Трговина** обухвата размену произведених добара . Она повезује производњу са потрошњом.

54. **Унутрашња трговина** одвија се унутар граница једне земље, а **спољашња трговина** између више земаља.

55. Експорт – извоз производа из земље;

Импорт – увоз производа у земљу;

Транзит – превоз производа преко неке земље;

Суфицит – када се више робе извози него што се увози (вишак у трговинској размени);

Дефицит – када се више робе увози него што се извози (мањак у трговинској размени);

56. Највећи промет робе, Србија има са са **европским земљама**, а затим са Азијом, Америком и Африком, а најмањи са **Аустралијом** и Океанијом.

57. Лекове увозимо из **Немачке**, а извозимо у **Русију, Босну и Херцеговину и Црну Гору**.

58. **Трговином на велико** роба се продајем другим предузећима ради даље продаје (СТР – самосталним трговинским радњама), прераде или потрошње, а **трговином на мало** роба стиже директно до потрошача.

59. И обућа И бакар У сирова нафта У природни гас И малине
У ђубрива И шећер У хартија и картон И гуме за аутомобиле У плинско уље

60. Највећи промет у трговинама на мало имају **прехранбени производи**.

61. **Туризам** представља путовање и боравак људи ван места сталног пребивалишта, ради одмора, лечења и обилазака.

62. У нашој земљи се могу издвојити **планинска** и **панонска** туристичка регија.

63. Најпосећенији град у нашој земљи је **Београд**, планина **Копоник**, а међу бањама најпосећенија је **Врњачка бања**.

64. У панонској туристичкој регији развијени су **сеоски, излетнички и ловни** туризам.

65. Београд - Бир фест, Фест, Бемус, Различити сајмови: књига, намештаја, аутомобила...
Нови Сад – Егзит, Новосадски пољопривредни сајам...

66. Неки **природне услове** који погодују развоју туризма у нашој земљи- планине, пећине, кањони, клисуре, реке, термоминерални извори, језера, национални паркови и други природни објекти, појаве и процеси.

67. **Антропогене туристичке вредности** који погодују развоју туризма у нашој земљи – историјско наслеђе, насеља или њихови делови, различите манифестације..